

निर्देशाः (1) अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डाः सन्ति ।

खण्डः 'क' अपठित - अवबोधनम् — 10

खण्डः 'ख' रचनात्मकं -कार्यम् — 15

खण्डः 'ग' अनुप्रयुक्त -व्याकरणम् — 30

खण्डः 'घ' पठित - अवबोधनम् — 35

(2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति ।

(3) प्रश्नानाम् उत्तराणि खण्डानुसारं क्रमेणैव लेखनीयानि ।

(4) प्रश्नसंख्या अवश्यं लेखनीया ।

खण्डः 'क' अपठित - अवबोधनम् — 10

क • अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत-

रामः भद्रः बालः अस्ति । सः प्रातः पञ्चवादने उतिष्ठति । प्रातः सः पितरौ नमति । सः उषः पानं करोति । सः तदा व्यायामम् भ्रमणम् च करोति । तदा सः स्नानम् करोति । सः दुग्धम् पिबति फलम् च खादति । सः विद्यालयम् गच्छति । तत्र सः शिक्षकान् नमति । सः विद्यालये ध्यानेन पठति । सः तत्र संस्कृतम् अपि पठति । सः अशनान्तरे स्व मित्रैः सह भोजनम् करोति । यदा सः विद्यालयात् गृहम् आगच्छति तस्य माता तस्यै मिष्ठानम् यच्छति । सः विश्रामं करोति । तदा क्रीडाक्षेत्रे पादकन्दुकेन क्रीडति । गृहे सः गृहकार्यम् करोति । तदा सः भोजनम् करोति निशायाम् च पुनः पठति । तदा तस्य जनकः अपि प्रसन्नः भवति । रात्रौ दशवादने सः शयनम् करोति ।

1. एकपदेन उत्तरत —

1 × 4 = 4

(1) रामः प्रातः कदा उतिष्ठति ? (षड्वादने / पञ्चवादने)

(2) सः प्रातः कौ नमति ? (मातरौ / पितरौ)

(3) माता तस्यै किं यच्छति ? (फलम् / मिष्ठानम्)

(4) सः दशवादने किं करोति ? (पठनम् / शयनम्)

2. पूर्णवाक्येन उत्तरत—

2 × 2 = 4

(1) तस्य जनकः कदा प्रसन्नः भवति ?

(2) सः अशनान्तरे किं करोति ?

3. यथानिर्देशम् उत्तरत—

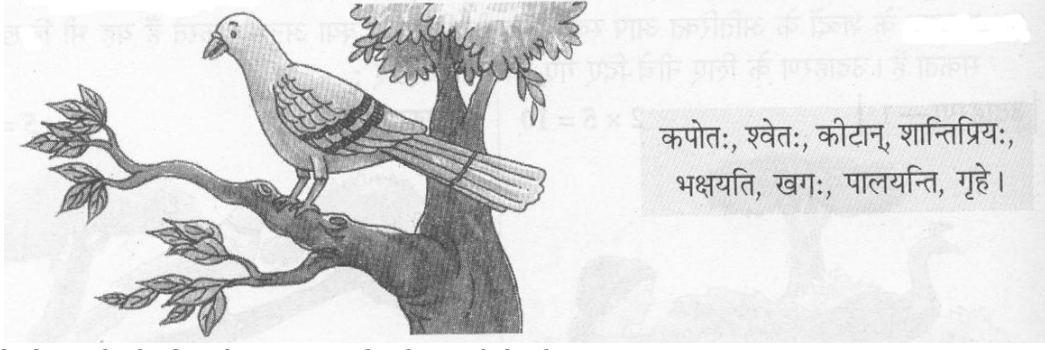
(1) 'प्रसन्नः' विपर्ययः चित्वा लिखत । (हर्षितः / खिन्नः)

2

खण्ड: 'ख' रचनात्मक कार्यम् — 15

ख 1. मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दानां सहायतया चित्रं दृष्ट्वा पञ्च वाक्यानि लिखत ।

2×5=10

ख 2. निम्नलिखित में से किन्ही पाँच शब्दों के अर्थ लिखें—

1×5= 5

चटका ,मयूरः , पिकः ,वायुयानम् , आम्रम् , भल्लूकः ,कच्छपः ,अश्वः , मूषकः ।

खण्ड: 'ग' अनुप्रयुक्तव्याकरणम् — 30

ग1. (अ) अधोलिखित शब्दों के वर्णविच्छेद व वर्ण संयोजन कीजिए -

2×5= 10

(1) वदामः —

(2) पुस्तकालयः —

(3) पुष्पाणि —

(4) प् + इ + ब् + आ + म् + इ =

(5) प् + आ + ट् + अ + श् + आ + ल् + आ =

ग2. संख्याम् अवलोक्य समुचित संख्यावाचिशब्दैः रिक्तस्थानपूर्तिः कुरुत —

1×5= 5

(क) मम कक्षायां छात्राः सन्ति । (30)

(ख) तेषु छात्राः क्रिकेटकीडां कुर्वन्ति । (11)

(ग) च पादकन्दुकेन क्रीडन्ति । (9)

(घ) अन्ये छात्राः च टेबिल-टेनिसं क्रीडन्ति । (10)

(ङ) छात्राः तान् पश्यन्ति । (15)

ग 3. अधोलिखितेषु रेखांकित स्थूल वाक्येषु लिंगविभक्ति पुरुषवचनानुसारेण शुद्धम् कुरुत-

1×5= 5

(क) भ्रमरः गुञ्जसिः । (ख) बालकाः कन्दुकेन क्रीडति ।

(ग) लता नमन्ति । (घ) महिलाः पचति ।

(ङ) सः पुस्तकम् पठतः ।

ग 4. अधोलिखित शब्दरूपों की विभक्तियाँ उचित शब्दों द्वारा भरिए—

1×5= 5

क्रम	मूलशब्द	विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
1.	फल	चतुर्थी	फलाय
2.	लता	पंचमी	लताभ्यः
3.	बाल	सप्तमी	बालयोः	बालेषु

ग 5. अधोलिखित धातुरूपों के रिक्त-स्थानों की पूर्ति उचित शब्दों द्वारा कीजिए-

1×5= 5

क्रम	मूलधातु	लकार	पुरुष	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
1.	पठ्	लट्	प्रथम	पठतः
2.	हस्	लट्	उत्तम	हसामि
3.	चल्	लट्	मध्यम	चलसि	चलथ

खण्डः 'घ' पठित - अवबोधनम् — 35

1×15 =

घ1. अधोलिखित वाक्यांशों का हिन्दी भाषा में अनुवाद कीजिए -
 आवाम् सहोदरौ स्वः। आवाम् नर्तकौ स्वः। अश्वौ धावतः। पुष्पे विकसतः। मित्राणि परस्परम् हसन्ति वदन्ति च। आम्राणि मधुराणि सन्ति। तानि आभूषणानि सन्ति। कृषकाः सिञ्चन्ति। ते चित्रकाराः सन्ति। एषा अजा चरति। एषः मयूरः नृत्यति। एषः हंसः तरति। वयम् अध्यापकं नमामः। अहम् पथिकः अस्मि। अहम् भोजनम् पचामि।

15

घ2. निम्नलिखित कर्ता शब्दों के साथ कोष्ठक में से उचित क्रियापद छाँटकर खाली स्थानों में भरिए 1×5 = 5

- (क) सा कन्या। (कन्दसि / कन्दामि / कन्दति)
 (ख) सः हंसः.....। (तरसि / तरति / तरामि)
 (ग) एषः गजः। (धावति / धावसि / धावामि)
 (घ) एते कुक्कुराः। (भषन्ति / भषावः / भषामः)
 (ङ) एताः चटकाः। (कूजति / कूजन्ति / कूजथ)

घ3. कोष्ठक में से सही शब्द का प्रयोग करते हुए रिक्त-स्थानों को भरिए-

1×5 = 5

- (क) पुष्पम् अस्ति। (तत् / सः / सा)
 (ख) आभूषणानि सन्ति। (सुन्दराः / सुन्दराणि / सुन्दरम्)
 (ग) बालकौ हसतः। (एतत् / एतौ / एते)
 (घ) महिलाः गच्छन्ति। (एते / एताः/ एतानि)
 (ङ)..... कन्ये वदतः। (एते / एताः/ एतानि)

घ4. निम्न रिक्त-स्थानों में लट् लकार का प्रयोग करके उचित क्रियापद भरिए-

1×5 = 5

- (क) छात्राः। (पठ्)
 (ख) मयूरौ सुन्दरं। (नृत्)
 (ग) त्वम् सदा। (हस्)
 (घ) आवाम् शनैः-शनैः। (चल्)
 (ङ) त्वम् प्रातः। (भ्रम्)

घ5. निम्न में से किन्हीं पाँच वाक्यों का संस्कृतभाषा में अनुवाद कीजिए-

1×5 = 5

- (क) वह विद्यालय जाता है। (ङ) यह संस्कृत कक्षा है।
 (ख) वह स्नान करता है। (च) मैं दौड़ता हूँ।
 (ग) वे सब फल खाते हैं। (छ) मछलियाँ तैरती हैं।
 (घ) छात्र पुस्तक पढ़ते हैं। (ज) लता दूध पीती है।